

planinski

V E S T N I K

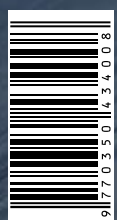
REVIJA ZA LJUBITELJE GORA ŽE OD LETA 1895

113. LETO / DECEMBER 2008 / 3,12 EUR

Revija
Planinske zveze
Slovenije

12

**Sto let Frischaufovega
doma na Okrešlju**
Intervju: *Polde Taler*

Mago

Mustang GTX

prodaja

ANNAPURNA

ANNAPURNA
Krakovski nasip 4, 1000 Ljubljana
t 01 426 34 28
info@annapurna.si
www.annapurna.si

GorskeSledi
www.gorske-sledi.com

Športno Okoljevarstveno Informativno Kulturno Poučno

Oddaja, ki prinaša
delček gorskega sveta
tudi v vaše domove.

Želimo vam srečno in gorskih doživetij polno leto 2009!

video **OSKAR**
www.video-oskar.com

Izdajatelj in založnik:

Planinska zveza Slovenije

ISSN 0350-4344

Izhaja petnajstega v mesecu.

Planinski vestnik objavlja izvirne prispevke, ki še niso bili objavljeni nikjer drugje.

108. letnik

Naslov uredništva:

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE

Uredništvo Planinskega vestnika

Dvoržakova ulica 9, p.p. 214

SI-1001 Ljubljana

T: 01 434 56 87, F: 01 434 56 91

E: pv@pzs.si

www.planinskivestnik.com

Odgovorni urednik: Vladimir Habjan

Uredniški odbor:

Marjan Bradeško, Andrej Mašera,

Mateja Pate, Irena Mušič,

Emil Pevec (tehnični urednik),

Andrej Stritar (namestnik odgovornega urednika),

Slavica Tovšak

Oblikovanje, likovno

in tehnično urejanje: Zvone Kosovelj

Grafična priprava: Repro studio SCHWARZ, d.o.o.

Tisk: SCHWARZ, d.o.o.

Naklada: 5180 izvodov

Prispevke, napisane z računalnikom, pošiljajte po elektronskem mediju na naslov uredništva ali na elektronski naslov. Poslanih prispevkov ne vračamo. Številka transakcijskega računa PZS je 05100-8010489572, odprt pri Abanki, d.d., Ljubljana. Naročnina 31, 30 EUR, 55 EUR za tujino, posamezna številka 3,12 EUR. Članarina PZS za člane A vključuje naročnino. Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu številke. Ob spremembi naslova navedite tudi stari naslov. Upoštevamo samo pisne odgovore do 1. decembra za prihodnje leto. Mnenje avtorjev ni tudi nujno mnenje uredništva. Kopiranje revije ali posameznih delov brez privolitve izdajatelja ni dovoljeno. Uredništvo si pridržuje pravico do objave ali neobjave, krajšanja, povzemanja ali delnega objavljanja nenaročenih prispevkov v skladu s svojo uredniško politiko in prostorskimi možnostmi.

Program informiranja o planinski dejavnosti sofinancirajo Ministrstvo za šolstvo in šport, Ministrstvo za kulturo in Fundacija za financiranje športnih organizacij v Republiki Sloveniji.

Slika na naslovnici: Na grebenu Novega vrha, v ozadju Stol
Foto: Vladimir Habjan

Zakaj ne moremo dopustiti, da se izraz planinstvo razvrednoti in omalovažuje ali nadomešča z izrazom gorništvo

V mednarodnih tolmačenjih je za »Slovensko planinsko društvo« zapisano, da je odigralo pomembno vlogo v obrambi in zaščiti slovenske zemlje pred takrat agresivno germanizacijo.

Za ime »planinstvo« nam nekateri očitajo, da je to hrvatizem. In vendar, če se nekoliko ozremo v leto 1874, ko so v Zagrebu ustanovili »Hrvatsko planinsko društvo«, moramo upoštevati, da je bil takrat vpliv slovenstva tako na Koroškem, v Furlaniji kot tudi na Hrvaškem izjemno prisoten in močan. Torej, kdo je kaj povzemal in od koga, je iz zgodovinskih planinskih zapiskov jasno razvidno. Tudi imeni prvega predsednika HPD Schloser in drugega Torbar sta lahko avstrijskega ali slovenskega porekla.

Zato se je nesprejemljivo braniti ali sramovati slovanstva, kamor spada tudi slovenski narod, kajti ne naroda ne sosedov si nismo in si ne izbiramo sami. Smisel je v dopolnjevanju in spoštovanju. Tudi Trubar je osnovne jezikovne in duhovne nauke in znanja pridobil na hrvaški Reki. Iz teh »naukov« je nastala prva v slovenskem jeziku napisana knjiga.

Največja vrednota naroda so delo in dosežki iz preteklosti, vrednote, ki so bile zgrajene na temeljih stoletij. To velja tudi v izrazoslovju. Zato lahko s ponosom trdimo, da je bil izraz »planinstvo« izbran skrbno in domoljubno in tudi geografsko utemeljeno. To je v osnovi najbolj močna in tradicionalna slovenska planinska »blagovna znamka«. Postavljati trditve, kje je meja, ločnica med planinstvom in »nadplaninstvom«, je težko, kajti na vse vrhove slovenskih gora, tudi na najvišje, so se med prvimi vzpenjali pastirji, lovci ... s »planin«. Sami ali z dolinsko gospodo, pa tudi s tropi ovac niso bili na vrhovih nič neobičajnega. To se dogaja še danes, žal brez pastirjev, ko srečamo ovce na vrhovih Grintovcev, Karavank in Julijcev. Ni nikakršnih naravnih preprek, ki bi preprečevale vzpon na naše najvišje vrhove. Take so pač slovenske sončne gore.

V današnjem času zamenjavati in izločevati besedo »planinstvo« z gorništvom, kot so to pričeli nekateri v naši organizaciji, je »planinski in narodov greh«. Kdo jim daje pravico, da bodo spreminjali in prebarvali največjega slovenskega domoljuba in planinca Jakoba Aljaža, ki je trdno stal za slovenskim planinstvom, kateremu je zapustil vso najdragocenejšo materialno in duhovno dediščino, kulturno premoženje? Planinstvu je dal celo prednost in večjo mero zaupanja kot cerkvi – tako je zapisal ob kupovanju zemljišča za kočjo na Kredarici. In ostali znameniti Slovenci: Fran Saleški Finžgar, Janko Mlakar, Jože Abram, Simon Gregorčič, ki je pisal: »mojo srčno kri škropite po planinskih sončnih

tleh ... saj jaz planin sem sin! Tedaj nazaj v planinski raj!«; »Pod Krnom jaz pa prepeval bom, s teboj slavil tvoj raj vilinski, na daleč razodeval bom učenec tvoj planinski.«

Planinstvo je prepoznavno tudi po vrednotah, kot sta skromnost, dobrotelost, ali – sodobno rečeno – po prostovoljnem in neplačanem delu. Delu za »bohlonaj«. Ob vsem tem pa bi radi poudarili, da izrazu gornik nikakor ne nasprotujemo, saj je gornik slovenska beseda.

V letu 2001 smo se na PZS veselili zapisa o poslanstvu »Planinskega vestnika«, ko je kandidat za urednika PV zapisal: *»Planinski vestnik je revija, ki bralca informira o planinstvu, alpinizmu in sorodnih dejavnostih doma in tujini, ga vzgaja, poučuje, kulturno bogati ter informira o dejavnostih PZS. Na ta način spodbuja bralce k aktivnemu udejstvovanju v naravi. Hkrati pa je PV temeljni povezovalni element članov PZS in drugih, ki tako ali drugače zahajajo v gore.«*

Sedaj pa, po sedmih letih urednikovanja, v PV vse bolj opažamo oddaljevanje od tega sporočila pa tudi, da se število naročnikov PV ne povečuje, da se ohranja le z vezano članarino »A«, in se seveda upravičeno vprašujemo, kako naprej. PV ne more postati sredstvo za izganjanje izraza »planinstvo« ali za prilagajanje vsebine po narekovanih ali aktualnih političnih direktivah iz ozadja.

Ob tem ne moremo mimo dejstev, dogodkov v preteklosti, še posebej od začetka devetdesetih let dalje. Kaj je vzrok, da so izraz »planinstvo« na žalost tako zas-

vražili člani PD, nosilci določenih funkcij v organih PZS? Morda so bili vzrok vsemu nekateri dogodki?

Tako je bila v letu 1997 podana pobuda za ustanovitev »Gorniškega kluba Pavleta Kemperla«, velikega in slovenskemu planinstvu pripadajočega planinca, alpinista in reševalca. Temu so pokončno nasprotovali sorodniki in kamniški planinci. Leta 1999 je izšla knjiga o Gorništvu ... Besede planinstvo in izpeljanke so zamenjane z gorniškimi izrazi. Vprašanje je, ali bi se s tem strinja dr. Henrik Tuma, ki je vedno pripadal slovenskemu planinstvu in je bil do SPD vedno spoštljiv.

Doživeli smo odhod gorskih vodnikov, ki so zapustili PZS zaradi drugačne organiziranosti, postaje GRS so se preoblikovale v društva in se organizirale v Gorsko reševalno zvezo Slovenije.

Pokončnost in pripadnost slovenskemu planinstvu so obdržali alpinisti in niso izstopili, čeprav je bil projekt in scenarij oblikovanja Slovenskega alpinističnega kluba (SAK) tudi pripravljen izven PZS. Vzporedno je tekla množica politično vodenih akcij za favoriziranje »gorništva« in slabitve PZS. Vse to v obliki gorniških zloženek, prek spletnih sporočil in televizije in nekaterih oddaj na radiu.

Situacijo in dejstva ob pojavu nove politike, višjih ideoloških ciljev še najbolj objektivno in razumljivo opisuje velika avtoriteta na področju planinske vzgoje, usposabljanja, gorski vodnik in reševalec, inštruktor, himalajec, alpinist, predvsem pa slovenskemu planinstvu pripadajoča osebnost, Bojan Pollak:

DUMo®
www.dumo.si

pohodništvo • alpinizem • jamarstvo
gorniška oblačila • čevlji
plezalna oprema • nogavice

Tilak • Bask • Naxo • Lasting
Singing Rock • Kayland

»Dokler se ni vmešala politika, ki ji sledi tudi del planincev, članov planinske organizacije, ki verjetno na ta način, verjetno povsem nezavedno kažejo svoj odnos do naše zgodovine, našega naroda, je bil izraz gornik povsem sprejemljiv in bi kaj lahko ostal v takem pomenu, kot se je začel, ker je pač samo prikazal del planinske dejavnosti. Sedaj pa hoče povsem prevzeti pojem planinstva /vse vrednote, dosežke, premoženje, op. p./ in tako izriniti več kot sto let uveljavljeno pojmovanje, kar med drugim pomeni tudi rušenje planinske organizacije, razdvajanje njenega članstva, saj sedaj nekateri celo poskušajo nadomestiti izraz planinec, planinstvo, planinski z izrazom gornik, gorništvu, gorniški. To se mi pa ne zdi v redu. Posebej še, ker ima politični prizvok.«

Nekaj podobnega je privedlo do tega, da je PPZS, potem ko je ugotovilo, da se v enem od učnih gradiv o prvi pomoči, ki je bilo skupaj z drugimi že razposlano prek 100 inštruktorjem in predavateljem, nekontrolirano uporablja namesto izraza ponesrečeni planinec ali ponesrečenec le »gornik« ali »ponesrečeni gornik«, po razpravi na svoji 49. seji sprejelo sklep, ki se glasi:

SKLEP 6/22-10: Planinska zveza je zveza planinskih društev in je tudi s strani SPD povsem in v celoti prevzela termin »planinec, planinstvo, ...« in tudi s sklepom skupščine vnesla to izrazoslovje v statut PZS. Zatorej se naproša in opozarja, da se dosledno uporablja, še posebej to izrazoslovje pri tečajih, seminarjih, spisih, spletu, Obvestilih, PV in ostali komunikaciji in pisanju.

Ta ugotovitveni sklep, ki je le opozarjal na Vodila pri delu PZS in PD ter Statut PZS, je bil z internim navodilom poslan le načelnikom in vodjem komisij in odborov PZS in zaposlenim v strokovni službi.

Žal se je zgodilo, da sklep v navodilu, napisanem v naglici, h kateremu člani PPZS niso imeli pripomb, ni bil ustrezno zapisan, kar se je izkoristilo za medijski obračun z vodstvom PZS, ne da bi se prej preverila prava dejstva. Nekateri so to in dejstvo, da se PPZS ni pravočasno odzvalo s pojasnilom, izkoristili za najhujša potvarjanja in diskreditacije. Žal se tudi UO PV pred objavo uvodnika v PV 11 ni pozanimal pri PPZS, kaj je v ozadju objave navodila. In to tudi ni prav! Naloga novinarjev je, da iščejo resnico in pred objavo člankov preverijo vire. Zlasti tam, kjer se kritizira ustanovitelj oziroma lastnik revije.

Franc Ekar, predsednik PZS

Namesto uvodnika

Pred sabo imam letošnji letnik naše revije. V dvanajstih številkah in dveh prilogah smo natisnili 1240 strani. Čeprav se še tu in tam najde kak kritik, se mi po odzivu bralcev le zdi, da ste z revijo načeloma zadovoljni. Včasih dá kako pripombo tudi izdajatelj (nekateri uporabljajo naziv lastnik, kar pa je za prostovoljno organizacijo neustrezno, pretirano in nesprejemljivo); ena zadnjih je bila, da je bila oktobrska tema meseca preobsežna. Morda res, žal pa je nismo mogli skrajšati, saj bi s tem neupravičeno prizadeli pisce naročenih spominskih člankov. Ravno danes, ko to pišem, sem prejel pismo bralke, ki nam piše: »Plačala sem naročnino za leto 2009. Prosila pa bi, da mi dostavite 10. številko Planinskega vestnika 2008. Imela sem jo priložnost le prelistati. Že zaradi člankov o Pavletu Kozjeku bi jo rada imela v trajno last.«

Letnik 2008 Planinskega vestnika je zaznamovalo dvoje. Najprej rahla oblikovna prenova, s katero smo presekali kar med letom (maja). Povod je bil čisto tehnične narave. Novi oblikovalec nam je ponudil nov izdelek in odločitev ni bila težka. Druga značilnost je, da smo poskušali čim bolj načrtovati vsebino, to je pisati o tem, kar se nam je zdelo najbolj primerno oziroma koristno. Tega verjetno niste niti opazili. Načrtovanje vsebine bi bilo sicer precej lažje s profesionalnim uredništvom, vendar tega žal ni, o čemer sem že (pre) večkrat pisal. Profesionalne (komercialne) revije določajo vsebino večinoma same in jo njihovi novinarji in uredniki tudi sami pišejo, pri Vestniku pa smo še vedno bolj ali manj odvisni od nenačrtovanih ali »spodbujanih« prispevkov naših avtorjev. Z veseljem opažam, da sta redno in večletno sodelovanje z avtorji in spodbujanje k pisanju različnih zvrsti besedil in rubrik obrodili sadove. Kakorkoli, nove rubrike, ki ste jih v pismih in pobudah sprožili tudi vi, bomo poskušali nadaljevati.

Letos smo spet preverili želje bralcev z anketo in dobili zelo podobne odgovore kot pred štirimi leti. Naj vas spomnim na rezultate:

Več kot očitno bi bralci Planinskega vestnika radi imeli čim več praktičnih informacij o obiskovanju domačih gor. Sledijo opisi doživetij v gorah, takoj za njimi pa so zemljevidi (torej spet praktične informacije) in pa predstavitve opreme. Želite si več zgodovinskih člankov, seveda pa se bomo še naprej trudili predstavljati tudi gore v bližnji sosesčini. Varovanje narave je priljubljena tema, ki nam zbujata zaskrbljenost, zato se je tudi znašla med tistimi, ki si jih

želite več ... Na negativni strani preseneča nizka uvrstitev poročil o PD in PZS. Tudi pesmi in slikarstva si želite manj, kljub temu da jih že sedaj ni veliko.

Letošnje leto finančno nismo poslovali tako uspešno kot prejšnja. Ob tem je treba vedeti, da od aprila 2006 velja dogovor o razmejitvi del med uredništvom in strokovnimi službami PZS, v katerem smo jasno razmejili odgovornost uredništva za pripravo vsebine revije od poslovno-komercialnega dela, ki ga morajo opravljati strokovne službe. Letos nam je kljub inflaciji uspelo obdržati enake stroške, kot so bili lani, žal pa so se prihodki zmanjšali predvsem zaradi izpada sofinanciranja iz ministrstev. Zaradi prihajajoče finančne krize in vse bolj omejenih družbenih sredstev, katerih prejemnik je tudi Vestnik, nam ni lahko. Ljudje najprej izločijo strošek »luksuza« in to revija pač je. V zadnjem času že dobivamo odpovedi z razlogom: »Izgubil sem službo.« Ali »Sem na čakanju.« S profesionalnim in odločnejšim nastopom v trženju, promociji in oglaševanju bi se dalo narediti več in tako zagotoviti potrebna sredstva za revijo. Rezerve so tudi v organizaciji, saj je podatek, da je komaj 7 % članov planinskih društev naročnikov Vestnika, res žalosten. Pri UO PZS smo zato že septembra 2008 sprožili pobudo za propagandno akcijo v Planinski zvezi, MDO in društvih, s katero bi povečali število naročnikov. Menimo, da bi vsaka planinska družina in vsako planinsko društvo v Sloveniji morala prejemati našo revijo.

Uredništvo želi še naprej izdajati privlačno in zanimivo revijo za vse člane PZS in ljubitelje gora. Prepričani smo, da veliko večino naših bralcev zanimajo predvsem hribi, bistveno manj pa križi in težave funkcionarjev na vseh ravneh PZS. Uredništvo ima seveda odgovornost do svojega ustanovitelja in izdajatelja, še večjo odgovornost pa ima do svojih naročnikov, bralcev in vseh članov PZS, ljubiteljev gora. Danes so vsi mediji pomemben dejavnik delovanja naše družbe, saj morajo z objektivnim informiranjem zagotavljati široko razgledanost svojih bralcev, kar je temelj demokracije. Planinski vestnik ni in ne sme postati politična revija, zato je še bolj pomembno, da ne podleže takim ali drugačnim zahtevam po omejevanju izražanja. Tudi jezikovnim ne. Velik nesmisel bi bil, da bi naša revija omejila rabo slovenščine, saj ima tudi pomembno kulturno poslanstvo. Mislim na razvpito temo »planinec : gornik«. Dobili smo več pisem in komentarjev, vendar v uredništvu načrtno ne želimo še naprej pogrevati teh razprav in smo se odločili, da jih ne bomo objavili. Menimo, da je

vse preveč drugih tem, ki so pomembne za obiskovalce gora, člane društev in Planinsko zvezo kot organizacijo.

Sem za to, da smo strpni, da povezujemo, gradimo in ne razdiramo, da sodelujemo in da velja moč argumenta, ne pa močnejšega po funkciji – vendar tudi v dejanjih, ne samo v besedah. Na zadnji seji UO PZS sem bil ob glasovanju za finančno podporo koči na Zelenici prav zgrožen, saj so zanjo glasovali tudi vsi tisti, ki se v besedah zavzemajo za neokrnjeno naravo, čeprav je projekt očitno naravovarstveno vprašljiv! Kaj torej govorimo in kakšni smo v dejanjih?

Zdi se mi, da se z nesmiselnim »izganjanjem hudiča«, z iskanjem namišljenih »napadalcev na planinstvo« skušamo izogniti resničnim problemom, ki bi jih morali v planinski organizaciji res reševati: upadanju števila članov in prehajanju v Alpenverein, primernemu zavarovanju, pomanjkanju pripravljenosti mladih za delo v PZS, spodbujanju alpinizma, resnični skrbi za gorsko okolje, sodelovanju z GRZS, knjižnici, planinskemu arhivu, Planinskemu vestniku, založbi in verjetno še čemu. Veliko (preveč) energije porabimo za ukvarjanje z dejavnostmi, ki so pogosto same sebi namen, namesto da bi se posvetili vsebini. Ta je gotovo pomembnejša kot zunanji blišč (veliko ne najbolj nujnih prireditev in veselic ...). Upam, da bo le prevladala zdrava pamet in da bomo našli pravo pot s »pogorišča«, na katerem smo se trenutno znašli. Porábimo moči za pametnejše in potrebnejše reči, ne za samouničevanje in iskanje notranjih sovražnikov. To je moja novoletna želja planinski organizaciji.

Spoštovani bralci, tokratna številka je na začetku malce »obremenjena« z drugačnimi besedili, kot ste jih vajeni, a upam, da bo naslednje leto spet vse po starem ... Vsem ljubiteljem gora želim srečno 2009 in veliko prijetnih trenutkov v gorah.

Srečno!

Vladimir Habjan

Vsebine vseh Planinskih vestnikov od leta 1895 do danes na www.pvkazalo.si; od 1986 do lanskega letnika v formatu pdf.

UVODNIK 1
Zakaj ne moremo dopustiti, da se izraz
planinstvo razvrednoti in omalovažuje ali
nadomešča z izrazom gornišstvo 1

Franc Ekar

Namesto uvodnika 3
Vladimir Habjan

KOMENTAR 6
Naša trdnost je odvisna le
od nas samih ... 6
Rudolf Skobe

Kje smo in kam gremo? 9
Andrej Stritar

PLANINSTVO 16
Sto let Frischaufovega
doma na Okrešlju 16
Marijan Pušavec

**Zbornik Stoletje Frischaufovega
doma na Okrešlju 22**
Vladimir Habjan

Čas božiča 24
Arnold Lešnik

Na Triglav pred sto leti 29
Neža Mramor

NA TURO 34
Zimski Prisojnik 34
Jana Remic

Prisojnik pozimi, 2547 m 39
Vladimir Habjan

**Grosse Kesselspitze (2351 m),
Radstädter Tauern/Obertauern 42**
Tomaž Hrovat

INTERVJU 44
Zapisan višavam in daljavam
(Polde Taler) 44
Olga Zgaga

VARNO V GORE 50
Plazovna žolna 50
Klemen Volontar

ALPINIZEM 56
Pogorje Nun-Kun v Kašmirski Himalaji 56
Tone Golnar

NAŠA SMER 64
Po zasneženih žlebovih soncu naproti
Vzhodna stena Novega vrha 64
Vladimir Habjan

NOVICE IZ VERTIKALE 68-69
IZ DEJAVNOSTI PZS 69

PISMA BRALCEV 69-71

LITERATURA 71-72

PLANINSKO BRANJE 73

NOVICE IN OBVESTILA 73-79

Kako poznamo naše gore? 80

**Kako bodo zavarovani člani PD s plačano
članarino PZS od 1. 1. 2009 81**
Danilo Škerbinek

PESMI 82-83

PRILOGA 85-95
Letno kazalo Planinskega vestnika 2008 85